Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXII. Ч. 33. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 18-го ЛЮТОГО 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, FEBRUARY 18, 1954. No. 33. VOL. LXII.

КОНҐРЕС СТВЕРДЖУЄ, ЩО АЙЗЕНГАВЕРІВ БЮДЖЕТ ВАЖКО ЗМЕНШИТИ

НЕЗНАЧНІ СКОРОЧЕННЯ У ВИДАТКАХ ДЕПАРТАМЕНТУ СКАРБУ І ПОШТИ; ДЕЯКІ КОНҐРЕСМЕНИ ВВАЖАЮТЬ, ЩО УРЯДОВИЙ БЮДЖЕТ ЗАНИЗЬКИЙ

Вашинґтон. — Комісія Видатків у Палаті Репрезентантів розглядає бюджет, що його вніс президент Айзенгавер на ухвалення Конґресу. Ця комісія зменшила бюджет департаменту скарбу на 0,2 відс. на 5,000,000 долярів, бо всі видатки цього департаменту виносять 3,333,241,000 долярів. Після цих початкових нарад видно, що державний бюджет, який виносить 65,000,000,000 долярів, важко буде зменшити так, щоб не було недобору — 3 мільйонів долярів. — Внаслідок цього немає майже жадних надій, щоб внесок ґенерального поштмайстра Артура Е. Соммерфілда на підвищення платні 40,000 поштовикам, що коштувало б державу 80,000,000 долярів, — був ухвалений. Дефіцит Поштового Уряду передбачений на 329,000,000 долярів. Він мав би зменшитися на 240,-000,000 долярів, якщо Конґрес ухвалить запропоновану підвишку поштових оплат, що дало б 240,000,000 дол. — Департамент скарбу річно видає коло 7,000,000,000 долярів на такі видатки, яких Конґрес не може зменшувати (сюди належать відсотки від державних борґів тощо). В бюджеті пошти комісія погодилася на скасування договору про пересилання пошти в Ню Йорку при допомозі підземних пневматичних рур, бо це коштує дорожче від звичайної наземної пересилки пошти. Комісія видатків погодилася на тому, що не можна обнижувати видатки на охорону безпеки президента та його родини, бо працівники тайної служби безпеки вже й тепер мусять працювати в понадчисельних годинах, щоб запевнити безпеку президента. В минулому році вони працювали 80,000 годин понад приписані службові години, і то без жадної винагороди, і не скористали з 1,042 відпусткових днів, які їм належалися. Тайна поліція, крім охорони безпеки президента, має ще й інші завдання: викривати фальшівників валюти та інші злочини, що шкодять державі. Інша комісія в Палаті Репрезентантів розглядала справу видатків на морські й летунські бази в Еспанії, які треба будувати згідно з договором із цією державою, та видатки на викінчення 17 баз в Англії. Деякі конґресмени в комісії гадають, що проєкт бюджету уряду Айзенгавера надто низький і тому немає потреби його зменшувати.

Продовжують реченець сплати податку — але аж в 1955 році

Вашинґтон. — Комісія Способів і Метод в Палаті Репрезентантів ухвалила продовжити останну дату вплачування федерального податку з 15 березня на 15 квітня. Але ця зміна буде важна — якщо її прийме Конґрес — аж 1955 року. Цю зміну впроваджують для того, щоб дати більше часу тим податковцям, які мусять радитися податкових спеціялістів, щоб обґрунтувати своє прохання про зворот податкової надвишки. В Нюйоркському стейті день 15 квітня буде останнім терміном для сплати федерального і стейтового податків.

Новий спосіб обрахунку дав 3,087,000 безробітних

Вашинґтон. — Секретар торгівлі Сінклер Вікс повідомив, що нововпровадженим способом обрахунку визначено збільшення числа безробітних у січні цього року на 728,000 і воно становить в тому місяці 3,087,000. Новим способом послуговується Статистичне Бюро при департаменті торгівлі. Урядово було проголошено, що число безробітних становило в січні цього року тільки 2,359,000. Згідно з новим обрахунком число безробітних виносить майже 5 відсотків усіх цивільних робітників, а не 3,8 відсотків, як подавано раніше. Але й це нове число не включає тих 275,000 безробітних, яким виповіджено працю менше як на один місяць. Фахівці повідомляють, що президент Айзенгавер не знав ще про такий стан безробіття, коли складав перед Конґресом економічний звіт. Вінфілд В. Ріфлер твердить, що індекс промислової продукції обнизився майже на 10 відсотків в порівнянні зі станом у липні минулого року і дійшов до рівня в 1949-1950 році. Ріфлер твердить також, що не можна сподіватися, щоб обниження продукції було короткочасне. Він погоджується з президентом, що це обниження спричинене тим, що промисл бажає позбутися надто великих запасів товарів. Згідно з новим способом обрахунку безробітних, число робітників у ЗДА становить 62,840,000 а з того в січні цього року було затруднених тільки 59,753,000.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер** в середу пополудні відлетить разом із своєю дружиною на відпочинок до Каліфорнії. Перед відлетом він полагодить усі наглі справи, а в середу відбуде пресову конференцію і вишле звернення до Конґресу про зміну атомового закону в тому напрямку, щоб можна було ділитися атомовими інформаціями з чужими країнами і вживати атомової енерґії для цивільних цілей.

● **Державний секретар** Джан Ф. Доллес після прибуття до ЗДА з Берлінської конференції поінформує конґресових провідників обох партій на закритих зборах про вислід своєї зустрічі з совєтським провідником закордонної політики.

● **Секретар рільництва** Езра Тефт Бенсон задумує звільнити тих працівників у своєму департаменті, які саботують політику президента Айзенгавера та його власну. Ці урядовці, працюючи в департаменті рільництва, ведуть свою політику, не погоджуючися з тими змінами, які вводить республіканський уряд.

● **Демократичний сенатор** Томас С. Геннінґ, заявив, що демократи не повинні просити президента Айзенгавера, щоб стримував республіканських політиків відд гострих атак на Демократичну партію, бо хоч сам президент виступає лагідніше, він не може стримати тих явно запляновании нападів, що їх ведуть республіканці проти демократичної опозиції.

● **Демократичний конґресмен** із Ню Джерзі, Алфред Д. Семінскі заявив, що ладен убити кожного, хто твердитиме, що особа, кревні якої знаходяться поза залізною заслоною, не може бути льояльна до ЗДА.

● **На апеляцію 13 комуністів**, засуджених недавно за плянування насильної зміни влади в ЗДА, суд відповів, що їхня вина ще ясніша й очевидніша від вини їхніх 11 товаришів, засуджених в 1949 році. В апеляції вказувано на те, що до суду присяжних не покликувано неґрів та порторіканців, але суд твердить, що нема такого закону, що присяжними суддями мусять бути представники окремих груп населення.

„ОДНООСОБОВА АРМІЯ"

Командування Армії розглядає тепер справу додаткового спеціяльного відзначення сержанта Ола М. Майза з Джорджії, який під час війни в Кореї відіграв ролю справжньої „одноособової армії". Опинившись в оточенні, Майз „положив" 60 китайців, хоч вибух ворожих ґранат три рази збивав його з ніг. Він за кожним разом схоплювався та продовжував оборону і, перейшовши сам до наступу, врятував себе і ще кількох своїх товаришів зброї.

Адмірал Карні проти обмежування оборони до атомової зброї

Нюпорт, Лонґ Айленд. — Шеф Операцій Фльоти адмірал Роберт Б. Карні, промовляючи у військовому каледжі, заявив, що не можна всю оборону країни обмежувати лише до атомової зброї, бо не виключене, що воюючі сторони не відважуться вжити цієї зброї. Карні гадає, що хоч би навіть війна і почалася атомовою зброєю, вона може перейти в партизанську війну, в якій противники битимуться дерев'яними списами. Тому ЗДА не можуть складати своєї безпеки на вирішення однієї зброї. Ці завваги адмірала Карні протиставляться заявам урядових чинників, які найбільше уваги приділяють розбудові летунства. Карні каже, що ЗДА не повинні занедбувати жадного роду зброї, старої і нової, бо всі вони можуть колись придатися. Він остерігав, що Совєти стають морською потугою число два, особливо коли зважити на число їхніх кораблів, що саме тепер будуються.

Совєти мають близько 5 мільйонів війська

Лондон. — Речник англійського міністерства військових справ заявив у палаті громад, що від 1951 року збройні сили Совєтського Союзу зросли з 1,500,000 до 4,750,000 вояків. Цей зріст англійський фахівець пояснює головно розбудовою морської фльоти. Щодо совєтських сателітів у Середній і Східній Европі, то побільшення їх військової сили ще яскравіше, бо з 120,000 вояків з часу закінчення другої світової війни, вони мають тепер 1,900,000. Комуністична армія нараховує офіційно коло 4 мільйонів вояків, але, крім того, від 6 до 10 мільйонів є в так званій народній міліції. На запит одного з послів парляменту, чи Англія стала сильнішою наслідком її зусиль в ділянці дозброєння в останніх трьох роках, речник військового міністерства відповів: „Так, ми вже наблизилися до того стану, в якому можемо реально боронитися, чого не було раніше".

ПРОПОНУЄ ТИХООКЕАНСЬКИЙ ПАК

…ер де Голь, брат відомого французького генерала Шарля де Голя, перебуваючи в Сан Франсіско, заявив кореспондентам, що війна Франції проти комуністів в Індо-Китаї є одною з найважливіших проблем всього вільного світу та, що Далекий Схід можна забезпечити перед комуністичною загрозою тільки загальним Тихоокеанським пактом, подібним до Атлантійського пакту.

Переслухують полковника Швабле в справі бактеріологічної війни

Вашинґтон. — Корпус Морської Піхоти почав публічне переслухування полковника Френка Г. Швабле в справі його фальшивої заяви в комуністичному полоні в Кореї про те, що ЗДА користувалися бактеріями під час війни. Після звільнення з полону полковник Швабле відкликав свої зізнання, заявивши, що він мусів скласти їх під фізичними й моральними тортурами. На основі цих переслухувань Корпус Морської Піхоти вирішить, чи треба полковника Швабле передати воєнному судові за те, що він, будучи в полоні допомагав ворогові. Обвинувачений має двох адвокатів-дорадників: полковника Пола Д. Шермана і цивільного адвоката Джана. Г. Пратта. Переслухування свідків публічні, але коли говориться про секретні справи, то публіку просять залишити залю переслухувань.

В Дітройті засудили 6 комуністів

Дітройт. — Окружний Суд ЗДА засудив 6 осіб, — п'ять чоловіків і одну жінку, — за те, що вони конспіративно вчили та дораджували силою змінити теперішню владу ЗДА на комуністичну. Жюрі, що складалося з п'ятьох чоловіків і сімох жінок, після семи годинної наради визнало всіх підсудних винними. Суддя заявив, що висоту кари визначить засудженим 19 лютого. Всім їм загрожує найвище п'ять років ув'язнення, крім грошової кари. Суддя уневажнив усім засудженим кавції, крім Гелени Вінтер, жінки Карла Вінтера, засудженого в процесі 11 головних комуністів у 1949 році. Крім Вінтер, засуджено таких осіб: Савла Веллмана, Нета Ґенлі, Вільяма Аллана, Філіппа Шаца і Томаса де Вітт, мол. Вінтер є хвора, і її привозили до суду на ручнім візочку.

Нюйоркська поліція викрила тільки 15% злочинців

Ню Йорк, Н. И. — Статистика виказує, що поліція в Ню Йорку викриває злочинців на одну третю менше, ніж це робить Федеральне Бюро Інвестиґацій. В Ню Йорку вдається поліції викрити лише 15 відсотків злочинів (пограбування, вломів і крадіжок), а ФБІ викриває аж 23 відсотки. Директор Брюс Смит, який вивчав проблему злочинів у Ню Йорку, домагається зреформувати діяльність поліції в тому напрямку та дати більшу владу капітанам і інспекторам поліції. Він твердить, що число злочинів в Ню Йорку не збільшилося в порівнянні з попередніми роками, але давніше поліція не повідомляла про всі злочини, і тому могло здаватися, що їх було менше.

Масло подешевшає на 20 центів за фунт

Вашинґтон. — З департаменту рільництва повідомляють, що, завдяки новій політиці секретаря рільництва Езри Тефта Бенсона, фунт масла після 1 квітня може подешевшати на 20 центів. Тепер фунт масла коштує в Ню Йорку від 73 до 79 центів у роздрібному продажу, а після 1 квітня мав би коштувати від 56 до 58 центів. Станеться це тому, що Бенсон зменшує допомогу фермерам, обнижуючи дотеперішню висоту паритету 90% до 75%. Це має зменшити ціну за фунт масла на 8 центів. Одночасно Бенсон задумує кинути на внутрішній ринок масло, що лежить в державних складах, продаючи його по нижчій від ринкової ціни. Внаслідок того торгівці зможуть мішати старе урядове масло з новим, і продавати його по ціні 20 центів нижчій від теперішньої. Одночасно має впасти на один цент ціна за кварту молока, але тільки в тих 41 фермерських округах, де уряд реґулює молочний ринок. Ні одна з цих округ не лежить на сході ЗДА. Конґресмени з фермерських округ протестують проти цих плянів Бенсона.

В Ню Йорку закінчилася дводенна рекордова весняна погода

Ню Йорк, Н. И. — В днях 15 і 16 лютого панувала в Ню Йорку весняна погода. — Температура 16 лютого дійшла була до рекордового рівня — 68,4 ступеня Фаренгайта. Це був найтепліший день в цьому місті за останні 83 роки, від коли почали нотувати стан погоди. Мешканці Ню Йорку відкривали вікна і ходили по вулицях без плащів. Парки і сквери були переповнені. Найтепліший день у місяці лютому в Ню Йорку був 63 роки тому, коли температура дійшла була до 62,8 ступеня. Але весняна погода вже скінчилася, бо вже 17 лютого температура обнизилася до 40 ступенів і одночасно почав падати дощ.

Америка готова вишколювати індо-китайські війська

Вашинґтон. — З'єдинені Держави запропонували Франції свої послуги у справі вишколу тубільчих індо-китайських військ проти комуністичної агресії. Виявилось це на засіданні Закордонної Комісії Сенату, на якій зізнавали діючий заступник державного секретаря ген. Бедел Смит і шеф об'єднаних військових штабів, адмірал Радфорд. Головою американської військової місії в Індо-Китаї мав би бути ген. Джон О'Деніел, який є високим фахівцем у справах військового вишколу і добре знає індо-китайський терен. Він якраз скінчив 60 років життя і в цьому місяці думав перейти в стан спочинку, але погодився в разі потреби виїхати до Індо-Китаю. В такому разі — за його згодою — обнижено б його у військовому ступні із ґенерал-поручника до ґенерал-майора, щоб не перевищував своїм ступнем французького головнокомандувача ген. Наварра. Військові фахівці давали Закордонній Комісії Сенату пояснення, що військова ситуація в Індо-Китаї залежить головно від кількости тубільчих військ, якости їх вишколу та морального рівня. В'єтнамська національна армія має тепер 218,000 вояків, в тому числі 40.000 у допоміжних частинах, але до кінця цього року дійде до 330,000. Французи, які спершу неохоче ставились до американського вишколювання індо-китайських тубільців, тепер, побачивши успіхи американців з південно-корейською армією, змінили свою думку. ЗДА вплатять Франції на індо-китайську війну до кінця цього року загалом — 1 більйон 200 мільйонів долярів.

Сутички поліції з комуністами на вулицях Італії

Рим. — 24-годинний страйк, що його проголосила опанована комуністами робітнича юнія Федерація Праці, нібито для піддержання домагання підвищити платні всім нежонатим робітникам на 5 центів на годину, — перетворився в бурхливу демонстрацію проти нового італійського уряду Маріо Шельби. Столиця Італії була позбавлена води, світла, газу і телефонів. Проте життя в Римі не завмерло завдяки ворожій поставі до страйку збоку інших, не комуністичних юній. Тому по місті кружляло поверх 100 автобусів, наражених, щоправда, на труднощі від демонстрантів, які почали здвигати впоперек вулиць барикади. Змоторизована і піша поліція в різних частинах міста була заплутана в бійку з демонстрантами. Арештовано коло 500 осіб, які виявились відомими поліції комуністами. Всіх їх під вечір того самого дня випущено на волю. Незалежно від цього римського страйку, Федерація Праці проголошує без попередження місцеві страйки в різних місцевостях. Тепер проголошено другий великий страйк — всіх сільсько-господарських робітників. Всі ці страйки мають чисто політичний характер —

Кривава демонстрація комуністів у Калькуті

Калькута. — Страйкуючих індійських вчителів, що домагаються підвищення платень, несподівано підтримали комуністи, які, нібито в обороні покривджених, зорганізували на головних вулицях цього 2½-мільйонового міста бурхливу демонстрацію. Демонстранти перевертали й спалили особові та вантажні авта, плюндрували крамниці і вибивали вікна в будинках, у найелеґантнішій дільниці міста. Між поліцією і учасниками демонстрації прийшло до стріляннини. Серед поранених є шість англійських журналістів, які придивлялися демонстрації, стояли на порозі будинку англомовного часопису. Комуністи вибили також вікна в американській пресовій аґенції. Поліція вжила спершу слізних бомб, а потім почала стріляти. Вбито 4 особи, ранених понад 60.

В Ізраїлі скасовано кару смерти

Єрусалим. — Парлямент Ізраїлю 61 голосами проти 33 прийняв закон про скасування кари смерти і заступлення цієї найвищої кари — карою досмертної в'язниці. Закон передбачає вийняток із воєнними злочинцями, що їх можна карати смертю. Прем'єр Моше Шарет і більшість членів уряду були проти цього закону, зголошеного з посольських рядів, але поразка уряду в цій справі не матиме політичних наслідків, бо уряд заявив, що голосування в цій справі є справою совісти кожного. Кара смерти буде залишена для вбивників, що прийшли до Ізраїлю з інших держав: це стосується арабських диверсантів.

ЗАХІДНІ МІНІСТРИ ВІДКИНУЛИ ЩЕ ОДИН ВНЕСОК МОЛОТОВА

БІДО СТВЕРДЖУЄ НЕВДАЧУ У СПРАВІ МИРОВОГО ДОГОВОРУ З АВСТРІЄЮ. — ДОЛЛЕС НАЗИВАЄ СПІВПРАЦЮ З СОВЄТАМИ „СИЗИФОВОЮ ПРАЦЕЮ"

Берлін. — Останнє засідання чотирьох міністрів закордонних справ, що відбулося у вівторок 16 лютого, було дуже бурливе, але не принесло найменшого порозуміння. Всі три західні міністри разом із міністром Австрії натискали на Молотова, щоб він зрікся своїх вимог, що їх неможливо прийняти, особливо щодо безтермінової окупації Австрії навіть після підписання з нею мирового договору. Але Молотов не поступався. Найбільшою його „уступкою" було те, що він погодився, що держави, які триматимуть своє військо в Австрії, мусітимуть найдалі в 1955 році устійнити реченець, коли мають забрати його звідтам. Державний секретар Долес відразу розшифрував ту „уступку", вказавши, що це означає ту саму безтермінову окупацію, тільки вбрану в інші слова, бо спершу 18 місяців взагалі не буде говоритись про очищення Австрії, а потім невідомо, який термін для евакуації визначить собі Росія. Австрійський міністер Фіґль опинився був у дуже важкій ситуації, бо Молотов раз-у-раз апелював до нього, щоб той прийняв совєтські пропозиції, а Фіґль мусів раз-у-раз повторювати „ні". Головуючий на засіданні французький міністер Бідо заявив, що в справі признання свободи і суверенности Австрії не може бути згоди на 50 чи 80 відсотків, лише Австрія може дістати або повну свободу, або ніякої. Тоді Молотов накинувся на нього, заявляючи, що Франція теж не є цілком суверенна, коли на її території перебувають американські вояки, на що Бідо подратовано відповів, що Франція є на 100 відсотків суверенною державою. Врешті Бідо ствердив, що конференції не вдалося осягнути порозуміння в справі підписання мирового договору з Австрією. Все ж вже після тієї заяви, Молотов знову закликав присутніх продовжувати дебати над справою Австрії. На середу передбачено ще одно засідання у справі скликання далекосхідньої конференції, а в четвер міністри повернуться востаннє до справи Австрії. Це мало б бути взагалі останнє засідання Берлінської конференції, яка триває від 25 січня ц. р. У суперечці з Молотовим державний секретар Доллес пригадав м.і. переказ з античної мітології про Сизифа, який карається в Гадесі (пеклі — за грецьким віруванням) тим, що вічно котить під гору важкий камінь, а коли тільки досягає верпіка гори, то камінь знову злітає вниз. В майбутньому, сказав Доллес, люди будуть покликатися не на Сизифа та його безвиглядну працю, а на австрійський мировий договір.

Молотов вважає европейський оборонний пакт „клаптиком паперу"

Берлін. — Молотов публічно визнав, що одним із головним його завдань на Берлінській конференції є унеможливити здійснення західньо-европейського оборонного пакту. Це вказує на величезне значення, що його Совєти надають тому пактові. Тим часом на останньому засіданні міністрів закордонних справ Молотов сказав про цей договір легковажним тоном, що коли він не буде ратифікований в цьому році, то взагалі ніколи не діждеться ратифікації. До цього Молотов додав, що хоч західній оборонний пакт підписано в 1952 році, проте „всі ми знаємо, що він є тільки клаптиком паперу". Коли його в цьому році не ратифікують, то його „можна спалити в архівах". Коли ж француз Бідо запитав Молотова, чому він у 1952 році, коли тільки підписано західній оборонний пакт, не зголосив своїх претенсій залишити в Австрії військо з уваги на здогадну небезпеку, що цей оборонний пакт нібито воскрешає німецький імперіялізм, — Молотов відповів коротко, що він тоді не був міністром закордонних справ.

Південні корейці погрожують затримати індійців

Сеул. — Головний командувач південно - корейської армії, ген. Вон Юк Дук, що ще перед підписанням перемир'я з комуністами видав був наказ звільнити 27,000 корейців з полону, загрозив, що він силою затримає в Кореї 3,000 індійських вояків, якщо індійський уряд не дасть докладного вияснення щодо дальшої долі 76 північних корейців — поневолених неповоротців, які виявили бажання виїхати до якоїсь невтральної країни і яких ген. Тімайя, як голова Невтральної Комісії, вислав тимчасово до Індії разом із першою партією своїх вояків. Південні корейці вважають, що ці північні корейці — громадяни Кореї, де законним урядом є тільки південно - корейський уряд, і тому ніяка чужа держава не має права вивозити їх з краю. Проте з головної кватири 8-ої американської армії в Південній Кореї повідомлено, що американське військо охоронятиме індійців від будь-яких нападів на них. Перша партія індійців, що в поворотній дорозі до Індії, вже минула Сінґапур, навантажувалась на кораблі в Інчоні під охороною американських танків і артилерії.

В СВІТІ

● **До Еспанії** наспів перший транспорт зброї і воєнного виряду від ЗДА, призначений для одної з американських баз, отриманих за умовою з Еспанією. Прибуло 1,800 тонн воєнного матеріялу, між іншим — 12 важких танків, 7 легких і т. д. Частина зброї призначена для еспанської армії.

● **Скільки є держав в Европі?** — виринуло питання на Берлінській конференції чотирьох міністрів закордонних справ. Молотов згадав минулого тижня у своїй промові, що є їх 32. Західні міністри почали підраховувати і відразу ж натрапили на сумніви, чи зараховувати до самостійних такі держави, як Зарщина, Ватикан або Північна Ірляндія. Не знали, також, до яких держав зараховувати „самостійні" совєтські республіки. Молотов відмовився говорити з ними в цій справі.

● **Відень не хоче користати** з „привілею", що його пропонує Молотов: щоб у цілій Австрії надалі залишились чужі війська, а очистили тільки місто Відень. Посадник Відня заявив, що віденці хочуть ділити долю всіх інших громадян держави, а якби мали зазнати долі берлінців, то ніколи не підкоряться насильству.

● **Єгипетський уряд**, що сконфіскував був все майно колишнього короля **Фарука**, продав на ліцитації (аукціоні) його збірку єгипетських марок за $240,000. Випродаж Фарукової збірки чужинецьких поштових марок заповіджено на найближчі дні.

● **В Лондоні** одержано вістку, що мадярські комуністи звільнили з в'язниці трьох найчільніших сіоністичних діячів, що їх арештували були ще в 1949 році.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СПІЛЬНОТА НАРОДІВ

Поняття спільноти народів відіграє з кожним днем більшу ролю в міжнародній політиці Заходу, зокрема З'єдинених Держав, і поступово стає ціллю тієї політики. Плян Маршала, Доктрина Трумана, Четвертий Пункт, Плян Шумана, Европейська Оборонна Спільнота, Европейський Рух і т. п. — все це конкретні прояви цієї концепції вже після останньої світової війни. В чому полягає ця концепція „спільноти народів", які її причини й цілі?

Сама концепція спільноти народів не є нова. Правду сказавши, вона така сама давня, як і сама міжнародна політика. Вона тільки еволюціонує, розвивається і набирає нових, найбільш відповідних форм, після того, як всі попередні форми раніше чи пізніше, в більших чи менших катастрофах, банкрутували. Сьогодні не треба аж надто основної аналізи історії, щоб прийти до висновку, що всі дотеперішні форми „спільнот народів" провалювались головно через те, що практично не визнавали й не здійснювали найосновнішої правди, так клясично з'ясованої в Американській Декларації Незалежности, а саме, що „всі люди сотворені рівними, і Творець наділив їх певними невід'ємними правами, між якими є життя, вільність і змагання до щастя". Заперечення англійським королем цих прав тодішнім американським колоніям попередило Декларацію Незалежности та переведення її в життя. На тому провалилась і ціла колоніяльна концепція „спільноти народів".

Нова концепція спільноти народів почала назрівати вже під час першої світової війни, що й проявилось в створенні Ліги Народів. Але під час тієї першої світової катастрофи цілком природним був зворот від колоніялізму та монархістичних „тюрем народів" до крайніх націоналізмів, як фашизм в Італії, чи нацизм в Німеччині, які з черги продовжували колоніяльну концепцію „спільноти народів", часто ще в гіршій формі, заступаючи їх тільки іншими словами на зразок „життєвих просторів", з панівною нацією, або потворним Совєтським Союзом з „усіми рівними" рабами і одною „більш рівною" панівною нацією.

Модерна концепція спільноти народів зродилась під час спільної боротьби в другій світовій війні і викристалізувалась після неї. В чому полягає ця нова концепція „спільноти народів"?

Вона насамперед виходить із створеного шаленим розвитком техніки та комунікаційних засобів переконання, що світ став замалий, щоб в ньому могли жити поодинокі народи своїм цілком відрубним життям, не зважаючи на інших. З другого боку, ця концепція застосовує до націй ті самі невід'ємні права, що їх застосувала Американська Декларація Незалежности й опісля Конституція та Хартія Прав до одиниць. Коротко: модерне поняття спільноти народів таке, як його назва: добровільна спільнота вільних і рівноправних народів для спільного змагання до спільної мети — щастя. Очевидно, що передумовою такої спільноти мусить бути воля, незалежність і рівноправність усіх не тільки великих, але й малих народів.

Звичайно, що й ця концепція, як і все інше в житті та в практиці, ще далека від ідеальної, але навіть в її неідеальності велика частина західніх, зокрема американських політиків добачає ще єдину можливу розв'язку в теперішньому „замалому" світі та в теперішній атомовій добі. Під кутом такої вимріяної „спільноти народів" стоїть сьогодні американська міжнародна політика і американська публіцистика. Навіть в останньому, „Н. И. Таймс", коментуючи річницю знищеної большевиками незалежности Балтійських держав, вважав за відповідне додати, що „провідники тих країн закордоном, які працюють для їхнього визволення, цілком здають собі справу з того, що часи малих держав в Европі вже минули" і що „їхньою єдиною надією на волю після визволення є більший союз, що зрештою мусить перетворитись у З'єдинені Держави Европи".

Таке наставлення американської політики повинні мати на увазі й провідники інших поневолених народів і відповідно до того вести свою політичну акцію. В той спосіб вони можуть добитися більших політичних успіхів, використовуючи рівночасно всі ті ганебні зловживання, яких допускаються імперіялістичні експлюататори тієї концепції з-під знаку всіляких „федералістів" і „непередрішенців".

ЕКОНОМІЧНА ФІЛОСОФІЯ АМЕРИКИ

Нація, яка перебрала провідну ролю в теперішньому вільному світі, має обов'язок не тільки втримати довір'я до своєї мілітарної сили, але й подбати, щоб її економічна сила змогла виконувати оборонні завдання. Що так розуміє становище Америки теперішня адміністрація президента Айзенгавера, можна пізнати, між іншим з його бюджету на 1954-1955 рік, пред'явленого Конгресові з початком січня, а ще більше зі звіту, висланого Конгресові за 1953 рік у п'ятницю минулого тижня. Цей звіт опрацьований президентською Радою Економічних Дорадників на підставі закону, відомого як „Акт Затруднення з 1946 року", має на меті повідомити громадянство про справжній фінансовий стан країни та про її спроможність забезпечити варстати праці для працюючих мас на поточний і наступний роки.

Цей стан у цифрах представлений так: у 1952 р. було затруднених 61,509,000, а в 1953 р. — 60,764,000 осіб; у будівельній ділянці в році 1952 вміщено капіталу $32,638,000,000, а в 1953 р. — $34,834,000,000; годинна оплата в 1952 р. виносила (пересічно) $1,73, а в 1953 р. — $1,79; вказівка цін становила в 1953 р. 114,9 відсотка у порівнянні з пересічним станом в рр. 1947-49, а попереднього, отже 1952 р. — 114,1 відсотка у порівнянні з станом в згаданому році, в якому почав зобов'язувати „Акт Затруднення".

З цього звіту виходить ясно, що затруднення в 1953 р. впало на 745,000, тобто було кругло 750,000 осіб, які втратили працю. Зменшення кількости затруднених, чи там зріст кількости безробітних триває далі, і саме це є причиною пожвавленої діяльности адміністрації для запевнення населення, що загальний економічний стан нації знаходиться в квітучому стані і що немає підстави побоюватися економічної кризи. Таку кризу звичайно називають в Америці „депресією" — словом, прийнятим на пригадку про справжню „депресію", яка панувала тут від 1929 р. і яка поклала своє тавро на країну впродовж тридцяти років поточного сторіччя.

Як у своїх давніших промовах, так і в останньому звіті, президент запевняв націю, що це тільки хвилеве зменшення праці, викликане, з одного боку, переходом з воєнного стану на мировий, а з другого боку — це наслідок „пристосування інвентаря". Під цим словом, як пояснюють економічні фахівці, треба розуміти завелике накопичення матеріялів або продуктів у фабриках та в магазинах з уваги на підвищення продукції під час недавнього „воєнного стану". У звіті президента сказано про цю справу так: „Упродовж останніх двох місяців 1953 р. інвентарі назагал зменшилися, а дрібний продаж втримався на своїй висоті. Якщо такий напрям потриває далі, то хвилеве скорочення продукції закінчиться незабаром".

Вияснення цієї заяви президента подають економічні фахівці. Вони твердять, що американські великі підприємства приготовані тепер перемогти скорочення продукції великим вкладом грошей у підприємства, як видно з оповісток таких фірм, як Дженерал Моторс, Форд Моторс, Дженерал Електрік, Дю Понт, Белл Телефон і інші. Вони заповіли, що вкладають мільярди долярів в дальшу розбудову фабрик і на розвиток промислу. Впарі з цією експансією промислу йде програма продажу вже готових продуктів і заплянованих виробів. І так, коли в минулому році кампанія реклямових бюр коштувала 7,700,000,000 дол., то в поточному році підприємці приготовляють вкласти щонайменше вісім більйонів долярів в реклями. Така метода спонукання загалу до закупна нових виробів підтримує не тільки заробітки осіб, але й підносить життьовий стандарт населення, бо найновіші винаходи попадають негайно в руки робітників, і так вони користуються всіми благодатями, які їм дає країна.

Сам президент у своєму економічному звіті твердить, що „перед американським населенням — велика нагода. Наш підхід до військової готовости дає З'єдиненим Державам можливість віддати більше уваги постійній поправі життьового стандарту країни... Постійно зростаючі крайові прибутки — це найкраща запорука гармонійного суспільного й економічного пристосування... Вимоги модерного життя й неналаднаний стан світу вимагають важливішої ролі уряду, ніж та, яку уряд заступав в минулих, спокійних часах.

„Це належить до відповідальности уряду у вільному громадянстві створити такі обставини, в яких кожна одиниця може працювати в творчому напрямку, щоб бути на послугах економічного поступу; щоб заохочувати до заощаджень і щоб розбудовувати та посилювати економічні зв'язки з рештою світу... Уряд мусить вживати свою могутню силу для підтримування варстатів праці, закупної сили і втримання постійних поміркованих цін".

Ця заява президента нагадує давню засаду, введену ще адміністрацією Рузвелта в 1933 р. під назвою „новий розподіл", який полягав у тому, що урядовими фондами допомагали розбудові варстатів праці. Щоправда, Айзенгавер заявив на пресовій конференції, що його засада зовсім відмінна від засади „нового розподілу", одначе він теж сказав, що вона вимагає „ліберального наставлення уряду у відношенні до людини". У практиці це вийде на те саме. Значить, навіть в індивідуалістичній Америці засада урядової підтримки для людини, як одиниці, здобула вже право громадянства. Це виявляється у таких проєктах, як роздавання кредитів через Федеральну Систему Резерви; федеральне суспільне забезпечення; фармерські субсидії; публічні будови та великі кредитові приділи на побудову робітничих мешкань.

Юрій Дивнич

ДОБРІ ЗРАЗКИ

Восени минулого року вийшла за редакцією і з передмовою відомого американського політичного письменника і соціолога Джеймса Бирнгема книжка статтей і есеїв дев'яти (як каже редактор у підзаголовку книжки) впливових европейських інтелектуалів (What Europe thinks of America. By a panel of influencial Europeans. New York: The John Day Co., 1953, 222 сторінок).

Серед статтей двох французів, двох італійців, двох поляків, одного бельгійця і одного англійця, є тут і есей видатного українського вченого та публіциста Юрія Шереха: „Циліндри і сухі кришки" (ст. 60-87).

Бирнгем об'єднав у своїй книжці відносно молодих авторів (наймолодший із них народився 1919, найстарший — 1905 року), і при тому таких, які своїм політичним скерованням не належать ні до „лівих", ні до крайніх „правих". Усі дев'ять авторів не претендують на те, щоб репрезентувати собою всю Европу чи свої країни. Проте, завдяки ширині їх інтелектуальних горизонтів книжка дає чимало матеріялу для відповіді на питання: „що думає Европа про Америку?"

Альманах починається статтею француза Жюля Моне (відомий своєю книжкою „Соціологія комунізму"), який висуває тезу, що пропаганда шкодить взаємозв'язкам і взаємопізнанню навіть дружніх націй. Це взаємопізнання мусить стати насамперед справою не політиків, а інтелектуалів, окремих осіб, які мають досить духової сили, щоб розглядати проблему з позицій обох дотичних націй. Саме цим шляхетним культурним підходом і характеризуються всі статті й есеї цього цікавого альманаху, в тому числі й такі цікавіші серед них як „Невдячна Европа" італійця Гвідо Піовене або „З'єдинені Держави як домінантна економіка" француза Раймонда Арона.

Есей Юрія Шереха „Циліндри і сухі кришки" відрізняється від інших насамперед тим, що автор стримується давати власні оцінки для ЗДА, а натомість аналізує можливості пізнання Америки українцями, як також і росіянами, і визначає деякі риси цього пізнання чи „непізнання". Частинно аналіза Шереха побудована на розгляді антиамериканської агітаційної поеми „За синім морем" А. Малишка, який побував на доручення Москви в ЗДА і дістав сталінську премію за цю поему (видана в Києві 1950 р.). Оскільки Малишко писав на доручення і за взірцями Москви, то Шерех вдається спершу до аналізи російського підходу до Америки, зокрема зачіпаючи п'єсу Константина Сімонова „Русскій вопрос". Коріння большевицької негації всього не тільки американського, а взагалі всього неросійського, Шерех бачить не в самому большевизмі, а в психології російського „народництва", яка (психологія) перейшла й до большевиків. Зачепивши питання американського і російського родів гіпокризії (лицемірства), Шерех говорить: „російська система гіпокризії полягає в вірі, що це ганебна річ мати гроші і провадити комфортабельне життя". Ця система російського лицемірства витворила образ американського циліндра, Вол-Стріту і його „льокаїв", як символ „злочинного" американського капіталістичного меркантилізму, якому протиставляється „благочесна" російська суха кришка хліба. Вплив цього російського народницького комплексу, який позначився і на поемі здібного українського поета Малишка, заважає і багатьом українцям, які живуть у ЗДА, бачити і розуміти Америку в її власних вимірах і комплексах.

Народництво було імпортоване в Україну з Росії, але воно не стало органічно українським явищем. Шерех пише: „Ці народницькі риси суттєво чужі більшості неросійських народів сучасного СССР. Попри всі перепони українці мають всі передумови до зрозуміння Америки... Зустріч між українцями і Америкою є неминучий факт".

Цікаво, що неприхильний до цілої книжки і до Бирнгема рецензент „Ню Йорк Таймсу" Гербетр Матюз виділив есей Шереха, як один із найліпших у книзі (див. The New York Times Book Review, 18 жовтня 1953).

„Стаття Юрія Шереха про американський матеріялізм цікава, змістовна і збудлива", пише рецензент. (Правда, за своєю більш ніж дивною традицією „Ню Йорк Таймс" і на цей раз змінив національність українця, назвавши Шереха... поляком, хоч у книжці ясно сказано і автором і редактором, що Шерех — українець. Ця „помилка", на вимогу Шереха, була пізніше виправлена).

* * *

Говорячи про есей Шереха, не можемо не підкреслити тут систематичної активної участи нашого вченого і публіциста в чужинецьких виданнях. Один із цікавіших його виступів був в англійському піврічнику „The Slavonic Review", London, грудень 1951, де надрукована розвідка Юрія Шереха „Стефан Яворський і конфлікт ідеологій в епоху Петра І". Ідучи проти усталених в російській і західній науці поглядів на Яворського, як реакційного спільника реакційних московських сил, що були в опозиції до европеїзаторських реформ Петра І, Шерех показав, що якраз Стефан Яворський і, так зв., „українська партія" в Москві захищали від Петра І західньо-европейський (він же й український) принцип незалежности церкви від державно-бюрократичного апарату. Суперечності ситуації Яворського, який, бувши головою московської церковної єрархії, хотів будувати церковне життя імперії за українськими принципами, дуже нагадують долю пізніших українських спроб перебудувати російську імперію на европейський лад.

Трагедія Стефана Яворського була наслідком Переяславської угоди. Порушення тієї угоди Москвою і спроби українців на московському державному ґрунті розв'язувати свої національні проблеми — витворили трьохсотліття трагедії української культури. „Переяслав і українська культура" — це велика тема. Як довідуємось, саме на цю тему Юрій Шерех має виголосити в Ню Йорку прилюдну доповідь (в неділю 21 лютого 1954 р., о 3 год. дня у великій залі Народного Дому).

Валерій Осмаленко

УКРАЇНСЬКА ВОЄННА ДОКТРИНА

I.

Поняття війни

Війна — це зло. Вона несе з собою кров і руїни, порушує нормальне життя людей, їхній духовий і матеріяльний розвиток.

Всякої війни, як зла, по можливості, треба уникати. Це завдання кожної дипломатії. Але бувають випадки, коли дипломатія не всилі це зробити, і тоді політика, як рішальний чинник, надає слово стратегії. Якщо в даному випадку політика мала доброзичливу мету, дипломатія зробила все можливе, щоб добитися цієї мети мирним шляхом, а стратегія не відхилилась від неї — то така війна буде морально оправданою.

Зло буває менше і більше, і часом варто ризикнути на менше зло, щоб уникнути більшого. Отже, і зло війни може бути лише відносним, супроти того зла, яке часом приносить ненормальний мир. Історія знає немало прикладів, коли в „мирний" час гинуло — фізично і духово — куди більше народу, ніж під час війни. Тридцять п'ять років мирної політики у відношенні до Совєтського Союзу фізично надщербили український нарід більше, ніж дві світові війни разом, а духово — більше, ніж татарське лихоліття.

Боротьбу зі злом війни людство повинно почати, передусім, боротьбою з такими „миролюбними" ідеями як, напр., „непротивлення злу", комуністична пропаґанда „миру" і їм подібні, бо фактично ці всі ідеї не позбавлять людство зла і не принесуть йому справжнього миру. Ті, що вірять цим „миролюбним" ідеям, лише духово і фізично роззброюються і цим самим облегшують шлях тиранії до панування над світом. Адже зручніше напасти на слабшого, ніж на сильнішого.

Тепер людство стало перед новою ідеєю — роззброєння. В принципі ця ідея є дійсно миролюбною, але річ в тому, що мало є надії на її здійснення, і реально думаючі люди свідомі цього.

Причиною війни є не існування зброї, а відповідний хід політики. Війна є одним із засобів політики, а зброя — засобом війни. Отже, в цій послідовній залежності, як бачимо, зброя займає останнє місце. Воювали ще й тоді, коли не було літаків і танків. Воювали списами і навіть звичайними дрючками.

Якщо тепер людство „постановить" знищити атомову зброю, то чи буде це ґарантією проти війни? Адже можна буде воювати і зброєю другої і навіть першої світової війни. Якщо ж буде переведено повне роззброєння, включно до гармат і кулеметів, то чи це, знову, буде ґарантією проти війни? Так можна дійти аж до роззброєння людства від дерев'яних дрючків. Смішно, але цілком логічно, якщо вважати існування зброї за причину війни, а роззброєння, як ґарантію проти неї.

Війна і український народ

Погляд українського народу на війну визначається самою його історією.

Починаючи з давніх часів, коли кожний козак боронив свою хату і родину від татарських наскоків, через визвольні змагання 1917-20 років і кінчаючи сучасними діями УПА — наш народ перебуває в безперервній боротьбі за волю. Ця боротьба, переважно, мала характер збройної боротьби, тобто характер війни. Звідси виходить, що війну, як один із засобів боротьби, український народ не заперечує, а досвід показав, що наша визвольна політика мала більший успіх тоді, коли спиралася більше на стратегію, ніж на дипломатію.

Будучи з природи народом миролюбним, ми дивимося на війну, як на зло. Але саме життя і вороги наші навчили нас поважно відноситись до військової справи і вірити в неї, як в реальну силу. Звідси й походить наша симпатія до війська, шанування наших воєнних традицій і тенденція творити військові чи напіввійськові організації. Звідси наше недовір'я — більше, ніж серед інших народів — до „миролюбної" політики Кремлю і бажання бачити західній світ озброєним, а не роззброєним.

Домінантною рисою в характері нашого народу є любов до волі. Ця риса є вродженою і не ослабла в наші дні. Прагнучи самі волі, ми ніколи не замірялися на волю інших, не бажаємо чужих територій і не нав'язуємо комусь силою своїх ідей.

Змінюються міжнародні відносини. Змінюється характер і методи нашої боротьби, але кінцева мета лишається незмінною і нею є — Українська Самостійна Соборна Держава. Мета справедлива, отже і боротьба за цю мету є благородна, навіть коли вона має характер війни. Такий, в основному, мусить бути наш погляд на війну.

М. Приходько

МОСКОВСЬКЕ ПАНУВАННЯ НА УКРАЇНІ

(Доповідь, виголошена англійською мовою, на Четвертому Всеканадійському Конгресі Українців у Вінніпеґу 8 липня, 1953 р.)

(3)

Знищення Церкви

В 1928 році, протягом кількох ночей, майже всіх українців, що мали найкращі господарства, невеликі промислові заклади, приватні майстерні, торговельні заклади, виарештувано. Їхнє майно сконфісковано на користь комуністичної держави. Проголошено, що НЕП був лише тимчасовим тактичним маневром і що всі права на засоби виробництва переходять до рук держави. Про те, що обіцяли колись селянам землю, а робітникам фабрики і всім волю, ніхто більше не згадував. Апарат таємної поліції був наскільки зміцнений, а можливі провідні кадри спротиву так винищені, що вже можна було говорити більш одвертою мовою і показати державного батога відкрито тим, що пробували ще дошукуватися людських прав.

В цих же роках варварським способом розгромлено на Україні і Українську Автокефальну Православну Церкву. 27 архиєпископів і єпископів, на чолі з 75-річним митрополитом Липківським виарештувано і без суду вивезено до північних і сибірських концентраційних таборів, на тяжку невільничу працю, де вони всі й згинули. Пізніше, в роках 1946-47, після „визволення" Західньої України, знищено в такий же спосіб Українську Греко-Католицьку Церкву. Після цього виарештувано всіх провідників Церкви, бо вони відмовилися підпорядкуватися московському патріярхові, що обслуговує комуністичну пропаґанду і шпигунські завдання за залізною заслоною і закордоном.

Тут я дозволю собі згадати про факт, що трапився з моїм батьком. До революції він був ні поміщиком, ні капіталістом. Він мав лише 12 гектарів поля, на якому працював від світанку до ночі, залишаючи тільки неділю для церкви, до якої вся наша родина ставилася з великою любов'ю. В 1938 р., коли батькові було 73 роки, він так затужив за церквою, що вже не міг залишитися невтральним. Разом з іншими, такими ж старими людьми він зорганізував церкву в стайні, на передмісті Черкас, де жив у той час. Знайшли старого священика, що працював нічним сторожем на базарі. Дві неділі повертався мій батько додому після Служби Божої з радістю в очах. На третю неділю дві вантажні автомашини НКВД під'їхали до цієї церкви. З баґнетами і брутальною московською лайкою, вони зайшли до церкви і загнали всіх присутніх, біля 60 старих людей, на авта і повезли до в'язниці.

Від того часу я не бачив більше свого батька. Чоловік, що вирвався з в'язниці, розповідав, що батька дуже били на допитах і пізніше, хворого, в напівнепритомному стані витягли за ноги з камери.

Народовбивство на Україні 1932-33 років

Сьогодні я хочу підкреслити одну фазу комуністичного панування на Україні.

Після смерти Сталіна, пам'ять якого урочисто вшановували комуністи на жалібних мітинґах в Канаді й Америці, я прочитав в одному з торонтських некомуністичних часописів, що одним з найбільших досягнень Сталіна було те, що він зумів врятувати населення СССР від голоду в тяжкі роки. Дивлячись на цю справу без рожевих окулярів, що їх, на жаль, часто вживають журналісти американського континенту, оцінюючи ситуацію за залізною заслоною, можна побачити зовсім протилежне:

В 1930 році читав я книжку Сєрошевського з життя прокажених — „На дні страждання". Вона глибоко вразила мене, і мені здавалося, що в ній описано справді найбільше людське страждання. Так мені здавалося до 1933 року, коли я побачив, що ділося тоді по українських селах і містах. Уславлена книжка Сєрошевського поблідла після того в моїх очах, і я шкодував, що ніхто з українських письменників не написав великого твору про українську трагедію 1933 року. Не можна цьому дивуватися, бо кожного, хто хоч щонебудь говорив про той голод, ліквідували в підвалах ГПУ або засилали на Сибір.

Офіційно ніякого голоду не було. Від закордонної допомоги голодним Сталін відмовився, заявивши, що ніякого голоду в СССР нема, що весь СССР живе „щасливим, заможним життям", а комуністична преса, яка вірно служила й служить інтересам Москви, рознесла ту відповідь по всьому світі. Внутрішня пропаґанда переконувала людей, що тільки ледарі не мають що їсти.

В 1941 році, коли німці окупували Україну, в пивниці Української Академії Наук знайдено замуровані статистичні документи, а між них відомості про врожай на Україні 1932 року. Зіставлення величини врожаю й кількости населення виявило, що той урожай був цілком достатнім, щоб прохарчувати все населення України протягом двох років і чотирьох місяців і забезпечити всі засівні фонди. Отже не було стихійної причини для голоду. Голод був навмисне зорганізований, щоб побороти опір українців проти колективізації і проти московського колоніяльного панування.

Все сортоване зерно було забране з-під молотарок і відтранспортоване на північ. Українським селянам залишали тільки послід. Після того розпочалися масові розшуки і реквізиції хліба по дворах. Вже в другій половині 1932 року переважна більшість селян на Україні їла хліб з висівок, макухи та картопляного лушпиння. З початком 1933 року вже не вистачало й такої мішанини. Люди перемелювали кору з дерев, розбирали стріхи на хатах в надії знайти в кулях жменю зерна, копалися під снігом, шукаючи коріння, але рятунку не знаходили й вимирали десятками й сотнями тисяч у відчаї й безпорадності. Тоді саме надійшов наказ з центру, щоб у реєстрових книжках записували, що люди вмирають від шлункового захворування, а не від голоду.

Ті, що ще могли триматися на ногах, забирали з собою останні пожитки і тікали з сіл у міста, сподіваючись врятуватися від голодової смерти. Тоді в Києві можна було заміняти найліпшу українську сорочку старовинного шиття за пів хлібини. Чудовий полтавський ліжник музейної вартости, що з діда-прадіда зберігався в скрині на Великдень, як найбільша родинна вартість, замінювано на базарі за 10 кілограмів борошна. В той час совєтські пани повистелювали собі стіни й підлоги такими ліжниками. А нещасні власники їх тисячами никали по вулицях Києва, Харкова, Дніпропетровська, Одеси, з опухлими ногами, випрошуючи попід хатами шкоринку хліба та вишукуючи їх на замерзлих смітниках. А кожного ранку по вулицях їздили вози з дощаними будами, у які визбирували по смітниках задубілі трупи в овечих подертих свитинах поверх полотняної сорочки. Верхню сорочку можна було заміняти за шматок хліба.

Ті, яким пощастило дістатися аж до Москви, мали більше шансів на життя, бо по московських смітниках недоїдків українського хліба було більше, а крім того там можна було навіть купити хліб у крамницях. Тільки дістатися туди було нелегко. В потягах і на залізничих станціях опричники з ГПУ в малиново-синіх нашкетах виловлювали людей, що їхали до Москви, і депортували їх на Сибір.

Ірина Павликовська

ВІДВІДИНИ УКРАЇНЦІВ В ЕВРОПІ,

(Репортаж)

(7)

Табори відвідувала я в товаристві проф. С. Бобеляка, а в Ганновері також інж. Дллі Сапіги.

1. Табір Ганновер - Букгольц. Тут живе коло 230 українців. Табір міститься в дерев'яних бараках, поза містом, без деревини. Я відвідала всі родини, діти яких охоплені школою або садком. У мене виробилося переконання, що дожививдення для цих дітей конечне, бо діти марно виглядають, а їхні батьки дуже бідні. Багато родин має по 3-4 дітей.

Садок працює 2 рази на тиждень, від год. 3:30 до год. 5:30. До садка учащає 18 дітей. В іншому часі діти ходять до німецького садка. Двоє з тих дітей перебувають в санаторії. При школі і садку зорганізований батьківський комітет. Садок вдержує Пластова Станиця в Торонті. Навчання в школі відбувається 2 рази на тиждень в домівці ІМКА.

2. Табір Гільдесгайм біля Ганноверу. Табір міститься в старій касарні. Люди живуть тут дуже бідно, бо не мають праці (працюють тільки дві особи). Щоб якось допомогти собі, мешканці табору вишукували в повоєнних руїнах старе залізо і продавали його, однак після кількох трагічних випадків поліція заборонила їм це. Єдине джерело існування — допомога Вольфартсамту. В таборі працює садок — від понеділка до п'ятниці в пополудневих годинах. Дітей ходить до садка 32. Діти дістають доживлення: чверть літри молока денно і булку з маслом. В таборі досі нема ще німецького садка і тому український садок має можливість розвиватися дуже добре.

Є в таборі також українська доповняюча школа. Її учитель п. Козачок є також головою місцевого комітету. Садком опікується Пластова Станиця у Віндзорі, Онт., а школою Пластприят в Оттаві. В таборі працює делегатура ОУЖ, з якою я відбула розмову і устійнила біжучі проблеми.

3. Авґустдорф. Це великий табір в лісах на 2,600 людей. Українців понад 200 осіб. Між ними багато виздоровленців. Приміщення — дерев'яні бараки на бетоновій підмурівці. В таборі є добрий порядок. В адміністрації табору працює українець д-р Б. Білинкевич. Управа табору задумує влаштувати вишкільні курси для реконвалесцентів - поворотців з санаторії. Близький ліс дає вліті додаткове харчування. Садок має 30 дітей і працює 4 дні на тиждень. Учителька - садівничка п. Алла Остапчук. До школи ходить 21 дитина. Наука відбувається два рази на тиждень. Голова батьківського комітету п. Дублянища. Школа і садок дістають підмогу від своїх патронів в Канаді й Америці.

В таборі працює організація ОУЖ, головою якої є п. Агафія Кручак.

В Авґустдорфі ми відбули сходини мешканців табору, на яких обговорено справу дальшої допомоги. Мешканці висловили подяку для патронів і Фонду Допомоги Українців Канади.

Звідси я поїхала до Франкфурту, а звідтам до Парижу на зустріч з українською громадою.

Мої загальні завваги

По розглянені життєвих умовин залишенців мушу ствердити, що положення їх жахливе і безнадійне. Праці вони дістати не можуть, підмоги вистачає на пів місяця, і люди живуть в безпросвітній і безнадійній ситуації. Допомога, яку дають українці з Америки і Канади, мінімальна і далеко не вистарчальна. Там потрібна постійна допомога.

Допомога повинна йти в першу чергу в грошах, щоб люди могли купити за них те, що їм потрібно. В Німеччині сьогодні є доволі харчів і одягу.

В першу чергу треба рятувати дітей. Часто через батьків діти не можуть виїхати, а правні приписи, на жаль, такі, що годі думати про те, щоб тих дітей звідтам забрати. Хворі мешкають часто з родиною і заражають членів родини, в першу чергу дітей. Тому саме на рятунок дітей треба звернути головну увагу. Найкраща допомога — це піддержувати школи і садки. Діти, що мають нагоду бути в садках і школах, вчаться і чуються спільнотою. Це забезпечує їх бодай часково від денаціоналізації.

Дітям потрібне доживлення, якого батьки не можуть їм дати. В міських осередках, головно в Мюнхені, Ганновері, Авґсбурґу, діти потребують вакаційних осель. І ми мусимо піддержати ті оселі фінансово.

Якщо новий еміґраційний закон не вичерпає всіх можливостей рятунку для залишенців, перед нами стоїть проблема створення дому української дитини в Німеччині.

Хворим в санаторії потрібно лише готівки на особисті витрати. Допомога в харчах для хворих в санаторіях недоцільна, хіба для влаштування свят. Окремо треба мати на увазі поворотців з санаторій до таборів.

Доми для старців дають їм вправді харчі і приміщення, але в деяких домах, головно у Франції режим є дуже тяжкий. Вони почувають себе відірваними від живого світу і тому треба їх піддержувати, в першу чергу морально.

Для вдержання громадського порядку конечні є комітети і тому треба піддержувати ЦПУЕН і Українське Представництво на Півн. - Зах. Німеччину. Вони є заступниками залишенців перед німецькою владою і також центром громадської праці серед українців в Німеччині. З огляду на те, що школи, садки і вся громадська праця серед залишенців вимагають постійної уваги, справа існування і опіки власних громадських установ незвичайно важлива.

В цілому положенні залишенців в Німеччині тяжке і безвиглядне. Всі вони ще чекають на допущення їх до ЗДА на основі нового іміґраційного закону. Однак через здоровний стан не всі вони здатні до еміґрації.

Моя зустріч з людьми після двох з половиною років відсутности в Німеччині зробила на мене пригноблююче враження. Я знала їх добре, знала їхні умовини життя та праці, а мені їх тяжко було впізнати. Вони мають жаль до світу і до нас. Наш обов'язок — докласти всіх зусиль, щоб дати їм найбільшу допомогу.

Кінець

ВЕЛИКИЙ СОЛОВЕЦЬКИЙ В'ЯЗЕНЬ — КОШОВИЙ ПЕТРО КАЛЬНИШЕВСЬКИЙ

У листопаді минулого року сповнилося 150 років від смерти останнього кошового Запорозької Січі Петра Кальнишевського. На великий жаль, ця велетенська постать ще й досі повністю не висвітлена нашою історіографією.

Кошовий Петро Кальнишевський — це обдарована індивідуальність, лицар, вояк, політик і стратег. Говорити про нього, це значить говорити про все Низове Січове Лицарство, про весь військовий моноліт, в центрі якого він жив і творив. Він добре розумів ту українську внутрішню й зовнішню ситуацію, серед якої йому довелось діяти.

Европа в ті часи була політично не зрівноваженою. У Франції наростали революційні вибухи, в Німеччині скріплювалась реакція. У Польщі точилася боротьба за перевагу польської шляхти в соймі. Тоді ж гучним валом прокотилась гайдамацька „Коліївщина", 1768-го року по всій Правобережній Україні Цар Петро I, що наблизив февдальну Московію до трьох морів — Білого, Балтицького та Чорного — і тим „прорубав вікна" в Европу й Малу Азію, подолав під Полтавою мілітарну силу Козацької Держави, пошарпав Запорозьку Січ і замучив гетьмана Павла Полуботка. Його політику розпинателя України продовжувала Катерина II, що скасувала гетьманство, задушила „гайдамаччину" та гострим оком зазирала на запорозьку фортецю волі. Все це бачив мудрий кошовий Петро Кальнишевський.

Петро Кальнишевський розумів, що потреба у запорозьких походах на татар, турків та ляхів — закінчилась, що мілітарні сили пересунулись на бік Москви і треба пристосуватись до вимог часу. Він створив і почав реалізувати новий плян — залюднення багатющих українських земель, що тяглися понад Дніпровими порогами. На його універсал поплили виходці з усіх земель України: старої Гетьманщини, Київщини, Чернігівщини, Поділля, Волині й Галичини. На ще не ораних степах почали множитися хутори, як резервуар військової сили, з якої Кальнишевський рекрутував добровільні козацькі полки. За часів Кальнишевського Запорозьке Військо сягало близько 50,000 шабель. Та тільки 10-15 тисяч осідало на Січі, решта господарило на хуторах. Козацька Республіка за часів Петра Кальнишевського придбала міцну матеріяльну базу і досить людських резервів, щоб дати відсіч напасникам.

Розгадавши московську загарбницьку політику, Кальнишевський домагався від Москви, на підставі універсалів Хмельницького 1655 року, Білоцерківської умови 1667 р., постанов Сойму 1717 р. — найтіснішого військового союзу, що гарантував би старожитні вольності й права. З тою метою він вирядив у 1775 році до Петербургу своїх послів з дарами, на чолі з писарем Антоном Головатим. Але в Петербурзі ці багаті гостинці нічого справі не допомогли.

В той час, як посли від Козацької Республіки оббивали пороги в Петербурзі, на царській таємній раді ухвалено — Запорозьку Січ зруйнувати. Цю справу царський фаворит Потьомкін, що сам сім років перебував на Січі, доручив генералові Текелієві і кн. Прозоровському. Як посли в Петербурзі, так старшина й козаки на Січі нічого про це не знали.

На Січі було всього 20 гармат та 10,000 війська, решта господарили на плавнях і степах. 5-го червня 1775-го року, якраз на Зелені Свята, до Січі несподівано прибуло величезне московське військо, а саме: 17 ескадронів пікінерів, 10 піхотних полків, 20 ескадронів гусарів, 13 полків донських козаків — разом понад 40,000 вояків. — Ген. Текелій обліг і замкнув Січ, а князь Прозоровський зайняв на степу усі запорозькі паланки. Заскочені запорожці зрозуміли, що вони опинилися в пастці. Відчуваючи, що прийшов кінець „старожитним вольностям", скликали Січову Раду. Обурення було — страшне. Козаки кричали: „На війну! Передавимо москалів, як мух!"

Одначе, сили були не рівні. Після бурхливої ради, „щоб не проливати християнської крови", вислали до ген. Текелія делеґацію. Генерал Текелій спочатку прийняв делеґацію прихильно, а тоді підступом усік арештував і відправив на суд до Петербургу. Багату січову скарбницю пограбовано, курені на островах та паланки на хуторах знищено, а коштовну ризницю Свято - Покровської Церкви відвезено в подарунок Потьомкіну. Біля 400,000 десятин запорозьких земель роздано царським фаворитам та посіпакам, а решту передано до державного фонду. Січову старшину розкидано по Сибіру. А старого кошового Петра Кальнишевського з наказу цариці Катерини II заслано на 25 років до Соловецького монастиря, що на Білому морі. Спочатку його замурували у вежу без вікон і дверей, тільки з щілиною для подачі харчів. Через 12 років перевели у другу вежу-келію з дверима і у великі свята дозволили під караулом ходити до церкви. Тільки на Великдень та Різдво приводили за стіл, щоб розговітися. У цій вежі і пробув Кальнишевський 25 років! Постарів, оглух, осліп. А коли в 1801 році відбув свій реченець і його випустили на волю, сказав: „Навіщо вона мені тая воля?" Прожив ще два роки ченцем, і 23-го листопада 1803-го року помер. До самої смерти ходив у синьому, старому козацькому жупані. Поховали його під монастирською стіною, а на великій надгробній плиті викарбували напис, що його подаємо в українському перекладі:

„Тут поховане тіло в Бозі почившого кошового бувшої колись Запорозької Грізної Січі козаків — отамана Петра Кальнишевського, засланого до цієї обителі за Найсвітлішим Указом року 1776-го на смирення. Він же року 1801-го за Найсвітлішим Указом знову був звільнений, але вже сам не побажав покинути обитель, де знайшов душевний спокой смиренного християнина, що щиро пізнав свої провини. Помер року 1803-го, жовтня 31-го дня в суботу, мавши 112 років життя, смертю благочестивою, доброю.

Блаженні мертвії, умирающії о Господі. Амінь. 1856.

Отак замучили московські царі кошового Петра Кальнишевського, що був пострахом для Московської Держави. Замучили, а для історії написали, що він у холодній, мокрій вежі знайшов душевний спокій. Відібрали слух, осліпили, зробили калікою, а тоді написали, що сам не захотів вийти на волю.

Запорожці склали про свого кошового таку приказку: „Як був кошовий Лантух (1750 р.), не було чого сипати в лантух, а як став кошовим Кальниш, то з'явилися й паляниця і корж і книш".

Про славного кошового Кальнишевського український народ склав пречудову пісню, яку співає вся Україна ось уже півтораста літ. Народ взиває до свого благодійника й визволителя словами:

„Та встань, батьку, ой встань, Петре, кличуть тебе люди —
Ой, як підеш на Вкраїну, по-прежньому буде"...

Народ жде його на Україні, щоб послати просити цариці: „Чи не вступить царство землі по перші границі"... Та, знаючи московського ненажеру-окупанта, сам же відповідає устами цариці:

„Не на теж я, запорожці, москаля заслала,
Ой, щоб твої луги й землі назад повертала!
Не на те я, запорожці, Січ розруйнувала,
Щоб назад вам степи й луги й клейноди вертала!"

Ще недавно тисячі українських новітніх невільників відбували каторгу на Соловецькому острові. Історія повторюється. Тоді кошовий Кальнишевський, а тепер — ми. Тисячі запорозьких нащадків ставали на коліна перед тлінними останками Великого Лицаря-Вояка, читали на важкій плиті, повні іронії й сарказму, страшні слова, вирізьблені рукою московського ката.

о. К. Даниленко-Даниленський.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

І ЗАПУСТНИЙ, І ВИШИВАНИЙ!...

Залі Українського Народного Дому в Ню Йорку стали тим магнетом, що притягає до себе всіх, хто влаштовує балі і забави в цьому карнавалі. Нікому вже не хочеться йти до чужих заль, коли так добре можна побавитись у своєму Домі, знаючи, що користь з того не тільки своїй організації, а й усій нюйоркській громаді.

Директори Народного Дому мають клопіт, щоб помирити своїх „костомерів" так, щоб з того не вийшло жадних суперництв а тільки добро для всіх.

Так прийшло до того, що в суботу 27 лютого в Народному Домі роблять разом останній запустний баль: одно з найбільших українських товариств — „Дністер" і Об'єднання Українських Жіночих Організацій, що не хоче завести свою публіку, лишивши її цього року без традиційного вже вишиваного балю.

Цей баль буде добрий ще й тим, що солідні громадяни, члени „Дністра", стовпи і основники громадського життя в Ню Йорку десь з-перед двадцяти років (щоб не робити їх надто вже старими!) — можуть зустрітися з новою іміґрацією, що збереться докупи і щоб потанцювати у родинній атмосфері, властивій всім балям Жіночого Об'єднання, і в той же час показати свій смак і знання народного мистецтва чи то в тому, що самі зроблять собі вишивані суконки, чи в тому, що дадуть свій суд і похвалу праці інших.

Нюйоркська громада вже знає, що старанням Жіночого Об'єднання і за його спонукою зроблено вже не одну вишивану суконю і блюзку, що її по тім з гордістю показувалося американцям. Цього року, для зустрічі з давньою іміґрацією, варта було б, щоб усі пані, що ось протягом уже трьох років беруть участь в вишиваних балях Жіночого Об'єднання, прийшли знову на баль, щоб в кольоровому хороводі показати весь дорібок нашого жіноцтва за ці три роки в галузі застосування української вишивки на модерних сукнях чи блюзках.

В „Дністрі" зберуться не тільки старші громадяни, але й тут народжена молодь і було б так мило, коли б нові іміґранти у барвистих і веселих рядах пройшли на горішню залю, щоб там вивести хоровід перед ними та забрати їх надолину, до себе, щоб скінчилися вже оті поділи, коли люди не знають один одного і судять тільки з чуток.

Та баль є не тільки вишиваний, але й — головне! — запустний, коли кожному, а особливо кожній, хочеться ще раз показатися перед людьми, показати свій смак не тільки в вишиванні, але й в умінні взагалі, добре і з смаком убратися. Тому буде конкурс не тільки на вишивану суконю, але і на найкращу вечерову суконю — а тут хіба ще більше поле для попису нашим паням...

Дві оркестри, що гратимуть нагорі і надолині — ґарантують, що танцювати можна буде без кінця і передишки, аби лиш вистачило сил!

Треба думати, що спільна забава „Дністра" й Жіночого Об'єднання буде тою забавою, про яку цікаво буде згадувати і пізніше.

Л. І.

З наукових конференцій УВАН у ЗДА

Євген Пізюр

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА КРЕМЛЯ ПІСЛЯ СМЕРТИ СТАЛІНА

Теза мого реферату є така: черга поступок для неросійських народів після смерти Сталіна не є припадковим вислідом хвилевого розхитання совєтської системи, браком диктатора, — вона являє собою обміркований курс політики нового совєтського проводу у відношенні до тих народів, скермований на замирання напруження, що його спричинила русифікація. Цей курс має два етапи, між якими межовим пунктом є, з одної сторони, берлінські заворушення, з другої ліквідація Берії. В першому етапі мали місце безприкладні, хоча по своїй суті радше малозначні акти спрямовані на лібералізацію національного життя неросійських народів. Вони захопили цілу сферу совєтського політ впливу та внутрі самого СССР виявили себе найвиразніше у подіях на Україні. Цей новий курс скінчився неуспіхом для Кремля, що найвиразніше заманіфестували берлінські події. Справа Берії, на нашу думку, це явище похідне. Берія, як це завжди було в СССР у випадках його внутрішніх криз, став „козлом відпущення" нового курсу. І може тому його упадок замикає перехід цього нового „національного НЕП-у". Від цього моменту приязні акти Кремля до неросійських народів, хоча й не припинили, сильно послабили та набрали форми маніфестацій позбавлених якого-небудь реального змісту. Вони являють собою вже не послідовно запляноване політичний курс, а лише суму доказових жестів.

На питання, чому цей новий курс національної політики скінчився неуспіхом, треба дати таку відповідь: уступки в раціоналізаційній політиці вимагають теж політико-економічної лібералізації цілої структури. На останній крок совєтська система неспосібна і тому байдуже чи вона хоче чи ні, нездібна на заниження русифікації, яка є засобом політичної централізації. Тому теж лише кількамісячний курс пом'якшення режиму у відношенню до неросійських народів привів негайно до зросту політичної непевности системи.

Цей курс є дуже знаменний, не залежно від часу його тривання та його досягнень, як дороговказ для Заходу. Він доказує, що національні конфлікти внутрі совєтської сфери володіння є першорядним чинником слабости системи, дальше, що цій системі є під силу його розв'язка на базі своїх заложень. Це, з черги, є причиною, щоб Захід перевів основну ревізію у своїй системі до неросійських народів.

Лист до Редакції

ХТО ДОПОМОЖЕ?

Страшне лихоліття, яке навістило Юґославію під час останньої війни та після неї сильно далось відчути й українській еміґрації, як морально так і матеріяльно. Прорідили наші ряди. Народ покинув свої „огнища", свої хати, землю, голі, босі спасали голову, де хто міг. Кого не зарубали, слали на примусову роботу в Німеччину. Мене вислали в 1941 році і я перемучився до 1945 року. Дома полишив троє дітей. По фаху я кравець. Не маю ні власної хати, ні куска землі, діток у мене четверо, більшеньких троє, до школи ходять голі і босі. Я не можу дати їм того, чого їм потрібно, а зима в нас цього року велика. Не маю ні машини кравецької, тому я рішився просити через „Свободу" своїх земляків в Америці хто співчував би моїй недолі та подав мені помічну руку, як брат-братові. Мені конче потрібна машина до шиття, хочби то була і попсована, я вірю, що таку стару і попсовану в Америці за безцін можна дістати, а мені вона була б великою допомогою.

Я родом з Бучаччини, села Новосілка Язловецька, тепер живу в Юґославії. Моя точна адреса...

С. М.

Від Редакції. — Адресу автора листа передаємо ЗУАД Комітетові:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, INC.
P. O. Box 1661, Phila. 5, Pa.

куди просимо звертатись теж і в справі допомоги нашому братові в Юґославії.

● **Британська адміралція** повідомила про нові випадки саботажу на англійських воєнних кораблях. Це вже п'ятий випадок впродовж п'яти тижнів. Цим разом прорізано електричні каблі на літаконосці „Глорі", що знаходиться тепер в порті Мальта, і пошкоджено гармати для віддавання салютів на літаконосці „Іґл", що знаходиться в Англії.

ЗАКЛИК УКК

У СПРАВІ ВІДЗНАЧЕННЯ 80. РІЧНИЦІ ЗАСНУВАННЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА

Цього року минає 80 років від заснування Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, найстаршої української наукової установи, що своїми науковими працями у львиній частині причинилася до сформування новочасної української ідеології. Наукове Товариство ім. Шевченка — це духовий батько теперішнього українства.

Свій 80-літній ювілей зустрічає Наукове Товариство ім. Шевченка на вигнанні так само, як його заснування 80 років тому назад мусіло відбутися поза Києвом, серцем України, в західньо-українській столиці, у Львові, в наслідок прогнання українського духового життя із Східньої України під гнетом царського уряду.

У відповідь на декрет міністра Валуєва, шефа російської царської поліції, який забороняв щонебудь друкувати українською мовою в межах Росії, провідні українці з Наддніпрянщини, як О. Кониський, М. Драгоманів, постановили оснувати матеріяльними засобами східніх українців поза межами Росії Товариство для плекання української літератури, а згодом і науки. Прийняття Шевченка за патрона установи говорило, що Товариство було призначене для реалізації Заповіту Шевченка: „Вставайте, кайдани порвіте".

На новім, політично вільнішім терені, Наукове Товариство ім. Шевченка розгорнуло всебічні студії над українською культурою: мовою, історією, етнографією та другими знаннями українознавства, даючи солідну та науково уґрунтовану українську ідеологію в минулому та в сучасності.

Впродовж трьох поколінь Наукове Товариство ім. Шевченка гуртувало біля себе для наукової праці найкращі талани українського народу: як Іван Франко, Михайло Грушевський, митрополит Андрій Шептицький, Хведір Вовк, Іван Пулюй та десятки других. Майже не було впродовж останніх 80 років визначного українського вченого, який в такий чи другий спосіб не був би пов'язаний з Науковим Товариством ім. Шевченка.

А науковий дорібок Товариства був величанський. Понад шість соток томів суто наукових праць, що заповняють нині полиці найбільших бібліотек світу, стали леґітимацією українського народу на націю, що дозріла вже бути господарем на власній землі.

Не диво отже, що Наукове Товариство ім. Шевченка було сіллю в оці кожного ворога українського народу, хоч його величанський міжнародний авторитет спиняв руку неодного наїзника від Святая Святих, від того духового сокровища українського народу.

Щойно окупація Львова та Західньої України російськими большевиками положила кінець існуванню Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Товариство було закрите большевиками саме тоді, коли більшість його дійсних членів опинилася на еміґрації, відновлюючи на чужині діяльність тої некоронованої всеукраїнської академії наук.

Наукове Товариство ім. Шевченка, що його найбільша частина є серед нас у ЗДА, у своїм ювилейнім році може похвалитися новими успіхами, бо перенеслося до власного дому, до Дому Української Культури в Ню Йорку, а для відзначення 80. річниці свого існування улаштувало — разом з УВАН — Перший Український Науковий З'їзд, що відбувся недавно в Ню Йорку.

Наближаються Шевченківські Роковини, що їх український загал в Америці відзначає завжди з великим пієтизмом.

То ж Український Конґресовий Комітет звертається до всіх своїх Відділів з закликом, щоб у цьому ювілейному році Наукового Товариства ім. Шевченка, разом з іншими членськими установами УККА, влаштували ще з більшою увагою, як досі традиційні Шевченківські Свята!

Рівнож звертається Український Конґресовий Комітет до всього українського загалу та до всіх українських організацій з палким закликом підтримати святкування з приводу 80-ліття Наукового Товариства ім. Шевченка своєю участю в імпрезах та пожертвами на підтримку постійної праці серед чужомовного наукового світу.

З уваги на потребу значних фондів для цієї важливої ділянки українських визвольних змагань, Екзекутива Українського Конґресового Комітету Америки — на своєму засіданні дня 18. грудня 1953 року ухвалила передати прибутки із Шевченківських святкувань в 1954 році для Ювілейного Фонду Наукового Товариства ім. Шевченка — як ювілейний дар поодиноких українських громад, бо підмога для Товариства, що носить ім'я українського генія Тараса Шевченка, буде найкращим і найдоцільнішим відзначенням роковин великого Пророка України.

Виказ надісланих прибутків з поодиноких громад та окремі ювілейні дари від організацій чи осіб будуть оголошені в пресі.

Український Конґресовий Комітет Америки.

НІОДНА КУЛЬТУРНА ЛЮДИНА НЕ МОЖЕ ОБІЙТИСЬ БЕЗ РІДНОГО ЩОДЕННИКА

ВСЯЧИНА

ВОНИ ЗНАЮТЬ ТАЙНУ ДОВГОГО ВІКУ

В історії завжди діяли люди, що осягнули були довгий вік Такі люди живуть і тепер, та мають великий вплив на життя, хоч могло б декому здаватися, що вони повинні відійти вже з життєвої сцени. Між цими людьми находяться письменники, політики, диригенти, будівничі, філософи. Які вони дають ради тим, що хотіли б довго жити? Не денервуватися, наполегливо змагати до мети, відпочивати, коли треба, і працювати, коли до цього охота; постійно розвивати свої сили і здібності; балянсувати між еґотизмом і посвятою; мати почуття гумору і бути свідомим трагічности; любити себе і любити інших, вміти розрізнювати надії і бажання; ізолювати себе і брати участь в суспільному житті; не мати страху, підозрінь і ненависти і т. д.

Як бачимо, то не легко йти за тими порадами. Але вони так жили. Між ними 80-річний письменник В. Сомерсет Моґем, 78-річний німецький канцлер Аденауер, 84-річний славний американський архітект Френк Ллойд Райт, 86-річний диригент Артуро Тосканіні, 79-річний англійський прем'єр Винстон Черчил, 81-річний англійський математик і філософ Бертранд Расселл та 83-річний „найстарший" американський державний муж Бертранд Барук.

„ХЛОПЕЦЬ — ВОВК"

В одній місцевості в Індії знайдено в залізничому вагоні дев'ятирічного хлопця, що гарчить немов вовк і вдоволений тільки тоді, коли йому дають їсти сире м'ясо. Лікарі кажуть, що цей хлопець, мабуть, ніколи не зможе ходити так, як люди. В цій місцевості багато леґенд про „хлопців - вовків", яких пірвали були вовчиці і вони виростали як вовки. Ноги і руки в цього хлопця здеформовані, і він рухається на чотирьох своїх кінчинах.

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

СПІР ЗА 56-ФУНТОВИЙ КАМІНЬ — ВАРТОСТИ 2,500.000 ДОЛЯРІВ

В Ню Йорку находиться великий 56-фунтовий камінь аквамаріна (відміна берилю), якого вартість оцінюють на 2,500,000 долярів. Коли б його потяли, то він мав би 97.000 каратів, але цього ніхто не може зробити, бо досі не вирішено, хто є власником цього самоцвіту. Сім років тому його привезено з Бразилії. Бразилійський суд ще не вирішив, хто має право продати цей камінь, хоч він спочиває в банку в Ню Йорку.

БУВША ФАРУКОВА ЖІНКА ДІСТАЛА РОЗВІД

20-річна бувша єгипетська королева Нарріман дістала розвід, згідно з мусулманською релігією, від короля Фарука, якого залишила в Італії. Вона зреклася опіки над своїм дворічним сином Агмед Фуадом і гадає, що аліменти платитиме їй єгипетський уряд з того майна, що оконфіскував Фарукові. Але загально думають, що їй важко буде дістати ці гроші.

ПОШАНА НА, ВАГУ ПЛЯТИНИ

78-річний Аґа Хан мав дістати від своїх, мусулманських прихильників такий дарунок, що важив би стільки, скільки виносить його власна вага. Хан важить коло 205 фунтів, і треба б було дати дарунок у плятині, що коштував би тільки... 8,000,000 долярів. Хан погодився на те, щоб побудувати так вагу, щоб символічних 15 унцій плятини могли зрівноважити його тягар,і щоб його піддані не мусіли надто витрачатися на дарунок для нього, який треба давати, згідно з традиційним звичаєм. На цій параді були 50,000 ізмаілів, а деякі з них прибули на параду аж із Південної Америки.

ГРЕКИ 2,000 РОКІВ ПЕРЕД КОЛЮМБОМ ЗНАЛИ, ЩО ЗЕМЛЯ КРУГЛА

Крайове Географічне Товариство Продуцентів Мап стверджує, що невірна думка тих учених, які вчать, що перший Колюмб впав на думку, що наша земля має форму кулі. Греки на дві тисячі років перед Колюмбом рисували землю як кулю, а перший ґльобус зробив грек Кратес із Маллюса 150 років перед Христом. Картограф Веллман Чемберлен каже, що сам Колюмб ніколи не твердив, що його думка про кулистість землі оригінальна, хоч він боронив цієї думки, коли її вважали надто радикальною. Цю думку довів наочно всьому світові не Колюмб, тільки Маґелян, який перший обплив землю на кораблі.

ЙОҐУРТ — ЗДОРОВ'Я ВАШОЇ РОДИНИ

В ЗДА мало поширене вживання йоґурту, і мало людей знає, як корисний для людського здоров'я цей молочний продукт. На йоґурт перший звернув увагу світової слави лікар д-р Ілля Мєчнікоф. Він досліджував здоровний стан болгарського народу, і ствердив, що між болгарами багато людей доживає пізнішого віку, заховуючи всі прикмети молодости. Це діється тому, що болгари п'ють багато йоґурту. Йоґурт — це пастеризоване молоко, до якого додається деякі „культури". Воно затримує свою поживність, є легко стравне і реґулює правильне випорожнювання.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ „ЧЕРЧА"

З черги 3-ті Річні Загальні Збори акційної спілки „Черче" відбулися дня 2-го січня 1954 р. у будинку „Черче" у місцевості тієї назви в стейті Ню Джерзі. Заступлених було 21 акціонер, що разом представляли 242 акції (на віх 248 акцій).

У звітах було стверджено нормальний розвиток „Черча", як оселі так і вакаційної місцевости. Розпродано вже 35 парцель. Деякі нові набувці вже почали будови, а деякі приготовляються розпочинати її на весні.

Минулого року „Черче", як спілка, зачало досить пізно приймати людей на відпочинок і тому сезону не було можна належно використати. Головну увагу Управа й Рада Директорів Черча звернули на дальшу розбудову, на яку видано близько чотири й пів тисячі долярів. Ці гроші в першій мірі видано на побудову великого 30Х75 футів купального басейну, довкола якого дуже часто скупчувався увесь вакаційний рух літників і гостей. У літньому сезоні 1953 р. „Черче" відвідало кілька соток людей, головно з Трентону й Филаделфії, а також з Нюарку й Ню Йорку.

Головного діла Спілки „Черча", себто лікування боровиною, нажаль, ще не урухомлено. Причиною того брак готівки на вибудування лазничок.

Другою головною журбою керівних органів „Черча", а тим самим і Загальних Зборів, була справа більшої ґалі разом з барою. Але й це діло вимагає багато грошей. Виникла думка, що б купити військовий барак. Недалеко від „Черча", у військовій оселі Форт Дікс, продається великі дерев'яні бараки в ціні около 300 дол. за один.

Близькість реальностей „Черча" до Трентону й Филаделфії була заохотою до того, що минулого літа Відділ Союзу Українок Америки і Пласт-Прият зробили в „Черчу" удатні пікніки. Управа „Черча" зробила була дві імпрези. На весну 1954 р. Спортовий Клюб „Стріла" приготовляє на черчанському грищі окружні змагання у копаному м'ячі.

Рівний терен, лісиста околиця, а в першу чергу площа на таборування, розривки та гри для молоді, зродили у Пласт-Прияті думку, щоб набути площу й для Пласту. В пляні Пласт-Прияту в Трентоні є на 9½ акровій площі побудувати літні бараки, де можна б було пластунам з Трентону й Филаделфії відбувати таборування, стрічі та суботні й недільні прогульки.

По звітах, дискусії і признанні абсолюторії — приступлено до вибору Ради Директорів (Надзірної Ради), яка у тайному голосуванні по уконституванні представляється так:

Голова — інж. Д. Кузик, Трентон; заступник голови — м-р М. Осадца, Нюарк; секретар — дир. М. Процик, Филаделфія; члени: ред. Л. Лепкий і ред. Р. Купчинський, Ню Йорк.

Ця Рада зараз по Загальних Зборах на свойому першому засіданні покликала Управу в такому складі:

Президент — ред. Л. Лепкий; віцепрезидент — інж. Р. Ґудзій; секретар — Вол. Мриглоцький; бухгальтер — інж. С. Вованко; касир — В. Сердюк. К.

ЗВЕРНЕННЯ СУЖЕРО

Головна Управа СУЖЕРО звертається з проханням до всіх українців прискорити надсилання матеріялів до 2-го тому Білої Книги про чорні діла Кремля, бо дотеперішній повільний темп надходження матеріялів може спричинитись до того, що 2-ий том появиться в світ з запізненням.

Наприкінці листопаду й у першій половині грудня минулого року Головна Управа СУЖЕРО надіслала українцям-священикам ЗДА й Канади, підприємцям і професіоналістам Канади та іншим особам по одному примірнику Білої Книги з розрахунком, що згадані особи ту книгу подарують чи продадуть англомовним читачам. Від багатьох осіб, що їм було надіслано Білу Книгу вже одержано належитість за неї, за що Головна Управа висловлює їм глибоку подяку, але ще багато в боргу перед СУЖЕРО.

Головна Управа ласкаво просить всіх, хто дістав нашу книгу яко мога швидше переслати належні за неї 5 долярів, або, в крайньому разі, повернути книгу.

Головна Управа ухвалила прискорити видання англійською мовою повісти Івана Багряного „ТИГРОЛОВИ" та всі прибутки від продажу тієї книги віддати в користь хворого автора.

Всіх друзів і прихильників автора, що хотіли б допомогти виданню згаданої книги, Головна Управа просить їх чеки чи поштові перекази надсилати на ім'я "SUZERO", 79 Ulster St., Toronto, Ont., Canada, з зазначенням чи бажає та особа, щоб її прізвище як жертводавця було згадано в книзі.

Головна Управа СУЖЕРО

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СКРЕНТОН, ПА. — Бр. св. Василія відд. 229 повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 21. лютого, в церковній залі св. Володимира при 7-ій вул., зараз по великій Службі Божій. Буде вибір делеґата на конвенцію. — Н. Кузьмин, предс.; М. Дутчак, секр.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Місячні збори Бр. св. о. Николая, відд. 99, відбудуться в неділю, 21. лютого, зараз по Сл. Божій, в парафіяльній залі. Проситься всіх членів прибути, буде вибір делеґата на Конвенцію УН Союзу. — Уряд.

КЛІВЛЕНД, О. — Т-во ім. Т. Шевченка відд. 291 повідомляє своїх членів, що місячні сходини відбудуться в неділю, 21. лютого, о год. 3 попол., в У. Н. Домі W. 14th St. Проситься членів прибути і вибрати делеґатів на Конвенцію УН Союзу, тому присутність членів обов'язкова. — І. Клим предс.; В. Гузіль, кас.; І. Вільшанецький, рек. секр.

ПАССЕЙК, Н. ДЖ. — Т-во ім. І. Франка 97 відд., повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. лютого, о год. 2-ій попол., в приміщенні шкільної залі Української Православної Церкви при 45-47 Hope Ave. З огляду на неприсутність багатьох членів на попередніх місячних зборах, вибір делеґата на Конвенцію УНСоюзу перенесено на ці збори. Тому присутність всіх членів обов'язкова. — П. Величко, рек. секр.

ГЕЙЗЛЕТОН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла відд. 85 повідомляє, що річні збори відбудуться в неділю, 21. лютого, о 12-ій год. по Сл. Божій. Кожний член обов'язаний прийти, вислухати звітів урядників і контрольорів за 1953 рік. Буде вибір уряду на 1954 та вибір делеґата на Конвенцію УНСоюзу. Довгуючі члени, що не заплатять будуть суспендовані. — М. Пронко, заст. предс.; О. Костюк, секр.

ГАРТФОРД, КОНН. — Бр. св. І. Хрестителя, відд. 277, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. лютого, о год. 2-ій попол., в Укр. Клюбі на Whitmore St На зборах, 17. січня вибрано комісію каси хворих, до якої ввійшли: В. Тесля, Р. Чубатий, П. Колінський та від Управи В. Дерлиця і Е. Гомотюк. — Управа.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Юрія, відд. 239, відбудуться в суботу, 20. ц. м., точно о год. 7. вечора. Біжучі справи буде полагоджувати секретар вже від год. 5. попол. На зборах відбудеться вибір делеґатів на конвенцію УНС, тому прявність усіх членів обов'язкова. — Уряд.

РАНКІН, ПА. — Бр. св. Григорія, відд. 24, повідомляє своїх членів, що звичайні збори відбудуться в неділю, 21. лютого, о год. 1:30 попол., 223 Норт Галенд вул. Проситься всіх прийти, буде вибір делеґата на 23. конвенцію УНС. На річних зборах вибрано такий уряд: А. Круль, предс.; А. Кушнір, кас.; Н. Щур, секр.

МАГАНОЙ СІТІ, ПА. — Відділ 305 „Запорозька Січ" повідомляє членів, що місячні збори відбудуться 21. лютого, о год. 11:30 зараз по Службі Божій. Обов'язком кожного члена явитися на збори, буде вибір делеґата і заст. на 23. Конвенцію УНСоюзу та побір міс вплат. Хто не заплатить буде суспендований. На річних зборах 17. січня вибрано уряд на 1954 р.: М. Гентош, секр.; Н. Боток, предс. і кас.; І. Годованець, С. Боток, контрольори..

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Бр. св. Димитрія відд. 288 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. лютого, о год. 3:30 попол., в українській залі. На річних зборах вибрано такий уряд на 1954: М. Брус, предс.; В. Копчур, заст.; В. Гойзан, кас.; Д. Мушастий, секр.; Контроля: М. Паращак, М. Мушастий і Р. Гараз; надзирателі хворих: І. Гойзан, А. Кубарич, І. Мандриґа.

СКРЕНТОН, ПА. — Відділ 123 повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. лютого, в церковній залі, о год. 2:30 попол. Проситься членів прийти, буде вибір делеґата на Конвенцію і також побір міс. вкладок. — М. Іванцев, предс.; Т. Назар, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Кирила і Методія відд. 86, відбудуться в неділю, 21. лютого, зараз по Службі Божій, в парафіяльній авдиторії. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів прибути обов'язково на збори, буде вибір делеґата та заст. на 23. Конвенцію УНСоюзу. — Уряд.

ВЕСТ ІСТОН, ПА. — Т-во Б. Хмельницького відд. 137 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. лютого, о год. 2-ій попол., в церковній залі. Виправлення помилки: На річних зборах вибраний В. Воднарський зас. предс.; а не Д. Когут, як було подано в січні. Проситься прийти на означений час, а довгуючих вирівняти вкладки. — С. Колодруб, секр.

КУРТИС БЕЙ, МД. — Бр. св. Михаїла відд. 55, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. лютого, о год. 2-ій попол., в церковній залі, 1506 Church St. на яких буде вибір делеґата на Конвенцію УНСоюзу. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглости. — А. Ціздин, рек. секр.

БАЙОН, Н. ДЖ. — Бр. св. Юрія, відд. 380 відбуде свої чергові місячні збори в суботу, 20. лютого, о год. 7:30 веч., в залі У. Н. Дому 35 West 19th St. На зборах буде вибір делеґата на 23. Конвенцію УНСоюзу. Управа прохає всіх членів точно прибути на збори. Склад управи на 1954 рік: В. Мартинів, предс.; М. Шкодин, заст.; М. Кормелюк, рек. секр. М. Дворський, кас.; контрольна комісія: В. Іваницин, С. Думський, Я. Шеремета.

Посмертні Згадки

ПЕТРО КАЧМАР, член відд. 345 УНСоюзу в Міннеаполіс, Мінн., помер нагло 7-го лютого 1954 р. в 59 році життя. Покійний походив зі с. Суслів, пов. Рудки, Зах. Україна. Приїхав до Америки в 1913 р. Покійний був українським патріотом, ціле своє життя посвятив релігійній, культурній та громадській праці, був кілька-кратно перевибраний головою 32-го Відділу ОДВУ. Залишив у глибокому смутку дружину та ближчих і дальших кревних. — В. Й. П.!

С. Касіян, секр.

СТЕФАН ГАЛЬЧИШАК, член Т-ва 292 відділу УНСоюзу в Дітройті, Міш., помер 31-го січня 1954 у 58 році життя. Покійний походив зі с. Білич, пов. Старий Самбір, Зах. Україна. До відділу і УНСоюзу вступив 1923 р. Полишив в смутку дружину Юстину, 2-ох синів Івана і Стефана, родину і односельчан. Похорон відбувся 4-го лютого з дому жалоби до римо-катол. церкви св. Діонізія в Clinton, Mich., при участи родини, членів відділу та знайомих. Тлінні останки зложено на River Side Cemetery в Clinton, Mich. — В. Й. П.!

П. Кізел, секр.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ТАРЗАН, ч. 3232. Йдуть убрід

— Ці стрімкі скелі, — сказав Волтор, — це остання перешкода на дорозі до моєї країни. Звідсіль вони виглядають як недоступні, але може нам вдасться знайти стежку... Якщо тільки перебредемо річку.

— Річка бистра, — закричав Тарзан, — але неглибока. Йдіть за мною, і вважайте на добру опору. Скелі дуже ховзькі.

Зближаючись до далекого берега, Тарзан оглядався назад, слідкуючи за тим, як Волтор змагався проти прудкої течії.